

تأثیر آشنائی با شیوه‌های جستجوی اطلاعات در اینترنت بر فعالیتهای علمی و پژوهشی و تولید علم اعضای هیات علمی و مدرسین دانشگاه علوم پزشکی کرستان

مسعود رسول آبادی کارشناس ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی و رئیس کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی کرستان

rasolabady@gmail.com

چکیده:

مقدمه: تولید دانش یکی از کارکردهای مورد انتظار مراکز علمی و تحقیقاتی؛ و نتیجه فعالیتهای پژوهشی اعضای هیئت علمی، مدرسین و محققان است که غالباً بصورت مقالات علمی، و تألیف و ترجمه کتب علمی نمود پیدا می‌کند. تولید دانش با بکارگیری آن ارتباط مستقیم دارد؛ لذا این فرآیند مستلزم آشنائی گروه مذکور با راههای یافتن دانش و اطلاعات است.

روش بررسی: در این مطالعه توصیفی - تحلیلی دو پرسشنامه در بین جامعه مورد مطالعه (۱۴۰) توزیع گردید؛ پرسشنامه شماره (۱) برای «گردآوری اطلاعات مهارتهای جستجوی اطلاعات و میزان تولید دانش» و پرسشنامه شماره (۲) برای «گردآوری اطلاعات مهارتهای کامپیوتر». اطلاعات بدست آمده از ۱۰۰ پرسشنامه عودت داده شده با نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: ۵۸/۷٪ با استراتژی جستجو آشنا نبودند. ۵۸٪ از کامپیوتر و ۵۴٪ از اینترنت برای انجام فعالیتهای پژوهشی به میزان زیاد و خیلی زیاد استفاده می‌کردند. ۷۷/۶٪ مقاله‌ای در مجلات خارجی نداشتند و ۲۸٪ نیز در مجلات داخلی مقاله‌ای چاپ نکرده بودند. ۶۲٪ تألیف یا ترجمه ندارند و ۳۴٪ هم فاقد طرح تحقیقاتی بودند. ۲۴٪ از اینترنت برای تألیف، ترجمه و تهیه مقاله به میزان زیاد و خیلی زیاد استفاده کرده‌اند. ۵۸٪ در دانش کامپیوتر و اینترنت ضعیف بودند. تولید علم اساتید دانشگاه بیشتر بصورت تهیه مقاله است تا تألیف، ترجمه و یا تدوین کتاب.

نتیجه‌گیری: آشنائی جامعه مورد مطالعه با استراتژی جستجو و بکارگیری آن هنگام جستجوی اطلاعات در اینترنت و همچنین دانش کامپیوتر آنان در حد مطلوب نیست؛ و این امر بر مشارکت آنان در تولید علم تأثیر گذاشته است.

واژه‌های کلیدی: دانش، اعضای هیئت علمی و مدرسین، اینترنت، بازیابی اطلاعات، دانشگاه علوم پزشکی کرستان

مقدمه:

شمار آورد. در واقع در شرایط کنونی پژوهشگران هر حوزه می‌بایست به خوبی از شبکه اینترنت در حوزه تخصصی خود استفاده، از دامنه کاربرد آن آگاهی داشته باشند. عدم آشنائی و استفاده از شبکه اینترنت به معنای نادیده گرفتن پیشینه پژوهش و احتمالاً دوباره کاری در فرایند پژوهش است. اهمیت موضوع به اندازه ای است که برخی پایگاههای اطلاعاتی کاربردی و مهم نظیر مدلاین، چکیده پایان نامه‌ها، دانشگاهی، پروانه ثبت اختراع امریکا و اروپا، پایگاه اطلاعاتی اریک و غیره هم اکنون از طریق شبکه جهانی وب قابل دسترسی هستند. (۲) اگرچه این عصر را عصر انفجار اطلاعات و یا عصر اطلاعات نام نهاده اند اما در حقیقت عصر کنونی را می‌توان عصر پژوهش و تحقیق نامید. زیرا پژوهش و تحقیق است که با تقویت بنیادهای دانش هرچه بیشتر در یک فرایند زایشی دانش و اطلاعات جدید می‌آفریند. در فعالیتهای علمی و پژوهشی دسترسی و دستیابی آسان و سریع به منابع اطلاعاتی از عوامل مهم به شمار می‌رود. در هر فعالیت پژوهشی اولین قدم دسترسی به منابع و گردآوری اطلاعات در زمینه پژوهش و ارزیابی منابع و مجاری موجود است. از این نظر اعضای هیئت علمی و مدرسین و پژوهشگران دانشگاه باید از روشهای اطلاع یابی آگاه باشند تا از اتلاف وقت و دوباره کاریهای غیر ضروری کاسته شود. در عصر پژوهش که تالی عصر اطلاعات است اعضای هیئت علمی و مدرسین و پژوهشگران دانشگاهها و موسسات آموزش عالی باید بتوانند قاطعانه به منابع مختلف اطلاعاتی دسترسی یابند، آنها را ارزیابی نمایند و با نظام بخشیدن به آن معرفت و دانش خود را افزایش دهند بطوری

تولید دانش یکی از کارکردهای مورد انتظار دانشگاهها و موسسات آموزش عالی از جایگاه ویژه ای برخوردار است و در رتبه بندی آنها تاثیر بسزائی دارد. اصولاً "آموزش و پژوهش دو کارکرد اصلی در دانشگاهها هستند که پرداختن شایسته به آنها مستلزم بهره برداری صحیح و اصولی از دانش و اطلاعات موجود است. (۱). تولید دانش با به کارگیری دانش برای ایجاد دانش ارتباط مستقیم دارد و این فرایند مستلزم آن است که اعضای هیئت علمی، مدرسین و محققین و پژوهشگران دانشگاه راههای یافتن دانش و اطلاعات را بشناسند. تولید دانش در دانشگاهها نتیجه فعالیتهای پژوهشی و علمی اعضای هیئت علمی، مدرسین و پژوهشگران دانشگاه میباشد که معمولاً بصورت تولید مقالات پژوهشی و تدوین و ترجمه کتب علمی نمود پیدا می‌کنند و جزء وظایف لاینفک اعضای هیئت علمی و کلیه کسانی است که در بدنه آموزشی دانشگاه نقش دارند. لازمه به کارگیری دانش آن است که اعضای هیئت علمی و مدرسین دانشگاه نسبت به محلهای وجود اطلاعات و دانش و همچنین محملها و رسانه های اطلاعاتی و روشهای یافتن و بازیابی و به کارگیری آن آگاهی و شناخت لازم را داشته باشند. و با کسب مهارتهای لازم توانمندی خود را در جهت بازیابی و به کارگیری اطلاعات ارتقاء بخشند. در سالهای اخیر با رشد بی سابقه و گسترده اینترنت فرصتی بی نظیر برای محققان و پژوهشگران به منظور جمع آوری سریع و وسیع اطلاعات در زمینه های گوناگون فراهم آمده است. شبکه اینترنت را می‌توان یکی از مهمترین منبع و ابزار برای انجام فعالیتهای پژوهشی و علمی به

که بتوانند اطلاعات را برای هدف پژوهشی خود طراحی کرده و بکار گیرند. با اینکه اینترنت به بزرگترین منبع اطلاعاتی پیوسته در دسترس تبدیل شده است ولی استخراج اطلاعات مورد نیاز موجود در آن ترفندها و استراتژیهای خاص خود را طلب می کند. رشد تصاعدی و آهنگ سریع تغییر و تحول در اینترنت بازیابی تمام اطلاعات مرتبط با موضوع مورد کاوش را مشکل می سازد. اینترنت را می توان کتابخانه ای غنی و سرشار از کتاب فرض نمود که راههای دستیابی به اطلاعات و منابع موجود در آن محدود بوده و نیازمند بکارگیری زبان خاص خود می باشد. کتابخانه ای وسیع با نظام سازماندهی ضعیف بطوری که یافتن اطلاعات مرتبط و بدون ریزش بسیار دشوار می نماید. با توجه به موارد فوق مهارت اطلاع یابی و اطلاع جویی لازمه حرکت در بزرگراه اینترنت است اطلاع جویی فرایندی هدفمند و ساختارمند است، طرح نیاز اطلاعاتی، تعریف استراتژی جستجو، بازیابی اطلاعات، ارزیابی آنچه بازیابی شده است، سازماندهی و استفاده موثر از اطلاعات جهت تبادل اندیشه ها و یافته ها مهارتهائی می طلبد. این مهارتها در قالب واژه مهارتهای اطلاع یابی جای می گیرند. (۳). در عصر اطلاعات و در یک جامعه اطلاعاتی که محور حرکت در آن کلایی به نام اطلاعات است سواد اطلاعاتی از ضروریات زندگی اطلاعاتی محسوب می شود. بخصوص برای افرادی از این جامعه که خبرگان آن به شمار رفته و در جایگاه رفیعی همچون دانشگاه و مراکز آموزش عالی نقش آموزشی و پژوهشی ایفا می نمایند. اعضای هیئت علمی، مدرسین و محققان و پژوهشگران دانشگاهها عناصر برتر جامعه اطلاعاتی هستند و

انتظار می رود با مفاهیم و کارکردهای این چنین جامعه ای آشنائی عمیق داشته باشند. سواد اطلاعاتی عبارت است از ایجاد توانائی در افراد تا بتوانند تشخیص دهند چه وقت به اطلاعات نیاز دارند همچنین توانائی ذخیره اطلاعات، ارزشیابی و استفاده موثر از آن را در زمان نیاز داشته باشند. سواد اطلاعاتی در جامعه ای که دایم در معرض تغییرات فناوری و همچنین در منابع اطلاعاتی بیشماری قرار دارد لازم به نظر می رسد. (۴)

طی سالیهای اخیر امکان دسترسی و بهره گیری از شبکه جهانی اینترنت برای اعضای هیئت علمی و مدرسین دانشگاه علوم پزشکی کردستان فراهم بوده است و گروه مذکور توانسته اند از این طریق به جستجو و یافتن اطلاعات مورد نظر خود بپردازند. فراتر از این دانشگاه علوم پزشکی کردستان هر ساله مبالغ هنگفتی بابت خرید و تهیه منابع و محصولات الکترونیکی اعم از بانکهای اطلاعاتی و مجلات الکترونیکی اختصاص می دهد. با این وجود اطلاعات و مستنداتی که نشان دهنده چگونگی استفاده از اینترنت و همچنین محصولات الکترونیکی فراهم شده توسط اعضای هیئت علمی و مدرسین و پژوهشگران دانشگاه در دست نمی باشد. اطلاعات دقیقی از مشکلاتی که آنان با آن مواجه هستند وجود ندارد، مشکلاتی در رابطه با جستجوی اطلاعات، ابزارهای یافتن اطلاعات، میزان شناخت آنان از امکانات و ابزارهای موجود در اینترنت و حتی میزان آگاهی آنان از منابع اطلاعاتی الکترونیکی خریداری شده توسط دانشگاه که دسترسی به از آنها طریق اینترنت و سایت دانشگاه فراهم شده است. فقدان و نبود این

مورد مطالعه قرار گرفت. دو نوع پرسشنامه توسط پژوهشگر طراحی شد. پرسشنامه شماره یک برای گردآوری اطلاعات دموگرافیک و سایر اطلاعات در خصوص نحوه جستجوی اطلاعات در اینترنت و تولید دانش و پرسشنامه شماره دو با مراجعه به منابع معتبر آزمونهای ICDL جهت سنجش دانش و مهارت کامپیوتر و اینترنت (سخت افزار و نرم افزار) جامعه مورد مطالعه تهیه و آماده گردید. بطوریکه بتوان با آن مهارت اول (مفاهیم پایه فن آوری اطلاعات)، مهارت دوم (آشنائی با سیستم عامل ویندوز)، و مهارت هفتم (آشنائی با اینترنت و کاربردهای آن) را مورد بررسی قرار داد. با استفاده از نرم افزار SPSS و استفاده از فرمولهای آماری توصیفی و استنباطی (آزمون کای دو، ضریب همبستگی اسپرمن) داده ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها:

۵۲ نفر (۵۷/۸ درصد) از اعضای هیئت علمی و مدرسین دانشگاه علوم پزشکی کردستان تعریف صحیح استراتژی جستجو را از میان گزینه های مختلف تشخیص داده اند. ۴۸ نفر (۴۹ درصد) معمولاً جستجوی خود را از Google و ۲۲ نفر (۲۲/۴ درصد) از Pubmed آغاز می کنند. و تنها ۶ نفر (۶/۱ درصد) جستجوی خود را از سایت دانشگاه علوم پزشکی کردستان و کتابخانه مرکزی آغاز می کنند. ۱۸ نفر (۱۸ درصد) به میزان خیلی زیاد از اینترنت برای انجام فعالیتهای علمی و پژوهشی خود استفاده می کردند. (جدول ۱) میانگین استفاده روزانه از اینترنت برای انجام فعالیتهای علمی و پژوهشی $1/5 \pm 1/8$ ساعت است. (جدول ۲) ۲۲ نفر (۲۶/۹ درصد) از جامعه مورد مطالعه در خصوص پوشش موضوعی بانکهای

اطلاعات و مستندات آن عملاً سبب میشود از یک سو دانشگاه فاقد هرگونه تصمیم گیری و سیاست گذاری بخردانه در خصوص نوع حضور و چگونگی استفاده از اینترنت بوده و از سوی دیگر سبب شود تا در خصوص برنامه های آموزشی و پژوهشی که به صورت بالقوه برای اعضای هیئت علمی، مدرسین و پژوهشگران دانشگاه متصور است تصمیم گیری درستی صورت نگیرد.

این پژوهش تلاش دارد میزان آشنائی اعضای هیئت علمی و سایر مدرسین دانشگاه علوم پزشکی کردستان را با شیوه های جستجوی اطلاعات در اینترنت و رابطه آن بر فعالیتهای علمی و پژوهشی آنان را مورد مطالعه و بررسی قرار دهد. یافته های این پژوهش نشانگر تاثیر شبکه اینترنت و شیوه های بازیابی اطلاعات بر روند فعالیتهای علمی و پژوهشی اعضای هیئت علمی و مدرسین دانشگاه بوده همچنین بعنوان یک مستند نشان دهنده میزان تولید علم توسط اعضای هیئت علمی و مدرسین دانشگاه می باشد.

روش بررسی:

در این مطالعه توصیفی-تحلیلی کلیه اعضای هیئت علمی و مدرسین دانشگاه علوم پزشکی کردستان مورد مطالعه قرار گرفتند. حجم نمونه برابر با ۱۴۰ نفر از اعضای هیئت علمی و سایر مدرسین دانشگاه علوم پزشکی کردستان بود که در زمان انجام پژوهش در امرتدریس در دانشگاه مشارکت داشتند. به تعداد مذکور پرسشنامه توزیع گردید. از این تعداد فقط ۱۰۰ پرسشنامه (شماره ۱ و ۲) عودت داده شدند با توجه به حجم محدود نمونه جامعه مورد مطالعه، نمونه گیری بصورت سرشماری انجام و کلیه اعضای هیئت علمی و مدرسین دانشگاه علوم پزشکی کردستان

اطلاعاتی OVID و Blackwell که علوم بالینی می باشد آگاهی داشته اند. ۳۰ نفر (۳۸/۴ درصد) از جامعه مورد مطالعه در خصوص پوشش موضوعی بانک اطلاعاتی Elsevier که علوم پایه می باشد آگاهی داشته اند. ۳۴ نفر (۴۱/۵ درصد) از جامعه مورد مطالعه به لزوم استفاده از سرعنوانهای موضوعی پزشکی (Mesh) برای بازبایی دقیقتر اطلاعات از بانک اطلاعاتی Pubmed آگاهی داشته اند. ۲۶ نفر (۴۱/۹ درصد) از جامعه مورد مطالعه بانک اطلاعاتی Elsevier را بیشتر مورد استفاده قرار داده اند. و ۱۴ نفر (۱۷/۱ درصد) بانک اطلاعاتی Blackwell و ۱۶ نفر (۱۹/۵ درصد) بانک اطلاعاتی OVID را بیشتر مورد استفاده قرار داده اند. ۳۶ نفر (۴۳/۹ درصد) از جامعه مورد مطالعه معتقد هستند که ژورنالهای تخصصی رشته خود به میزان کم در بانکهای اطلاعاتی Elsevier و OVID وجود دارند. ۱۴ نفر (۱۷ درصد) معتقد هستند که ژورنالهای تخصصی رشته خود به میزان زیاد در بانکهای مذکور وجود دارند. ۳۴ نفر (۳۴ درصد) به میزان متوسط از اطلاعات بازبایی شده از اینترنت برای تهیه و تدوین مقالات علمی و پژوهشی خود استفاده کرده اند. (جدول ۳). ۴۰ نفر (۴۰ درصد) به میزان کم از اطلاعات بازبایی شده از اینترنت برای تالیف و تدوین و ترجمه کتب علمی استفاده کرده اند. ۳۶ نفر (۳۶ درصد) به میزان زیاد و ۸ نفر (۸ درصد) به میزان خیلی زیاد اطلاعات مورد نیاز خود را از اینترنت بازبایی نموده اند. ۳۴ نفر (۳۴/۷ درصد) به میزان متوسط، ۲۶ نفر (۲۶/۵ درصد) به میزان زیاد و ۱۰ نفر (۱۰/۲ درصد) به میزان خیلی زیاد از بانک های اطلاعاتی

Blackwell-Ovid- Elsevier برای یافتن اطلاعات مورد نیاز خود استفاده کرده اند. ۳۲ نفر (۳۶/۴ درصد) به میزان خیلی کم، ۲۸ نفر (۳۱/۸) متوسط و ۲ نفر (۲/۳ درصد) از سرعنوانهای موضوعی پزشکی (MeSH) برای بازبایی اطلاعات در Pubmed استفاده می کنند. ۲۸ نفر (۲۸ درصد) از افراد مورد مطالعه هیچ مقاله ای در مجلات داخلی چاپ نکرده اند (جدول ۴). ۱۶ نفر (۱۶/۳ درصد) ۱ کتاب و ۸ نفر (۸/۲ درصد) ۲ کتاب و بیشتر تالیف و تدوین کرده اند. ۷۴ نفر (۷۷/۱ درصد) از افراد مورد مطالعه هیچ کتابی ترجمه و چاپ نکرده اند (جدول ۵). ۳۴ نفر (۳۴ درصد) از افراد مورد مطالعه هیچ طرح تحقیقاتی که به تصویب شورای پژوهشی دانشگاه رسیده باشد را انجام نداده اند. ۷۰ نفر (۷۰ درصد) از جامعه مورد مطالعه هیچ طرح تحقیقاتی که به تصویب شورای پژوهشی دانشکده رسیده باشد را انجام نداده اند. ۱۴ نفر (۱۴/۹ درصد) به میزان خیلی کم، ۳۰ نفر (۳۱/۹ درصد) کم، ۳۰ نفر (۳۱/۹ درصد) متوسط، ۱۴ نفر (۱۴/۹ درصد) زیاد و ۶ نفر (۶/۴ درصد) خیلی زیاد از ژورنالهای الکترونیکی برای انجام فعالیتهای علمی و پژوهشی استفاده کرده اند. فقط ۶ نفر (۷/۳ درصد) خیلی زیاد از اطلاعات بازبایی شده از اینترنت در تهیه و تالیف و ترجمه کتب و مقالات خود استفاده کرده اند. ۶۲ نفر (۶۲ درصد) از جامعه مورد مطالعه هیچ کتابی را تالیف، ترجمه و یا تدوین ننموده اند. ۶۲ نفر از جامعه مورد مطالعه هیچ کتابی را تالیف، ترجمه و یا تدوین ننموده اند. که از این تعداد ۳۴ نفر (۵۴/۸ درصد) به میزان کم، ۱۴ نفر (۲۲/۶ درصد) به میزان متوسط و ۱۴ نفر (۲۲/۶ درصد) به میزان زیاد از اینترنت استفاده نموده اند.

بر اساس آزمون کای دو از نظر آماری رابطه ای بین میزان استفاده از اینترنت باتالیف، ترجمه و تدوین کتاب توسط افراد مورد مطالعه مشاهده نشد. ۵۰ نفر (۵۰ درصد) بین ۱ تا ۳ مقاله و ۲۴ نفر (۲۴ درصد) ۴ و بیشتر از ۴ مقاله را در مجلات داخلی و خارجی چاپ کرده اند و ۷۶ نفر (۷۷/۶ درصد) هیچ مقاله ای در مجلات خارجی چاپ نکرده اند. (جدول ۶). بر اساس آزمون کای از نظر آماری رابطه ای بین میزان استفاده از اینترنت و چاپ مقاله در مجلات داخلی و خارجی توسط جامعه مورد مطالعه مشاهده نشد. (جدول ۷) و (جدول ۸).

جدول شماره ۱. توزیع فراوانی میزان استفاده از اینترنت برای انجام فعالیتهای علمی و پژوهشی توسط افراد مورد مطالعه

میزان استفاده	تعداد	درصد
خیلی کم	۲ نفر	۲
کم	۱۸ نفر	۱۸
متوسط	۲۶ نفر	۲۶
زیاد	۲۶ نفر	۲۶
خیلی زیاد	۱۸ نفر	۱۸
جمع	۱۰۰ نفر	۱۰۰

جدول شماره ۲. توزیع فراوانی متوسط ساعات استفاده روزانه از اینترنت برای انجام فعالیتهای علمی و پژوهشی توسط افراد مورد مطالعه

متوسط استفاده روزانه بر حسب ساعت	تعداد	درصد
کمتر از یک ساعت	۱۸	۱۸
۱ تا ۱/۵ ساعت	۳۸	۳۸
۲ تا ۴ ساعت	۳۸	۳۸
۴ ساعت بیشتر	۶	۶
جمع	۱۰۰	۱۰۰

میانگین استفاده $1/5 \pm 1/8$ ساعت است.

جدول شماره ۳: توزیع فراوانی میزان استفاده از اطلاعات بازیابی شده از اینترنت برای تهیه و تدوین مقالات علمی و پژوهشی توسط افراد مورد مطالعه

میزان استفاده	تعداد	درصد
خیلی کم	۶	۶
کم	۱۸	۱۸
متوسط	۳۴	۳۴
زیاد	۳۲	۳۲
خیلی زیاد	۱۰	۱۰
جمع	۱۰۰	۱۰۰

جدول شماره ۴: توزیع فراوانی مقالات چاپ شده در مجلات داخلی توسط افراد مورد مطالعه

مقاله	تعداد	درصد
۰	۲۸	۲۸
۱ تا ۲	۳۰	۳۰
۳ تا ۴	۲۸	۲۸
۵ تا ۶	۴	۴
۷ تا ۸	۶	۶
۱۰ و بیشتر	۴	۴
جمع	۱۰۰	۱۰۰

جدول شماره ۵: توزیع فراوانی تالیف و تدوین کتب چاپ شده توسط افراد مورد مطالعه

کتاب	تعداد	درصد
۰	۷۴	۷۵/۵
۱	۱۶	۱۶/۳
۲ و بیشتر	۸	۸/۲
جمع	۹۸*	۱۰۰

*۲ نفر به این سؤال پاسخ نداده اند

جدول شماره ۶: توزیع فراوانی مقالات چاپ شده در مجلات خارجی توسط افراد مورد مطالعه

مقاله	تعداد	درصد
۰	۷۶	۷۷/۶
۱ تا ۳	۱۷	۱۷/۳
۴ تا ۹	۴	۴
۱۰ و بیشتر	۱	۱
جمع	۹۸*	۱۰۰

* ۲ نفر به این سؤال پاسخ نداده اند.

جدول شماره ۷: توزیع فراوانی رابطه بین استفاده از اینترنت و تالیف، ترجمه و تدوین کتاب توسط جامعه مورد مطالعه

میزان استفاده تعداد کتاب	کم		متوسط		زیاد		جمع
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۰	۳۴	۵۴/۸	۱۴	۲۲/۶	۱۴	۲۲/۶	۶۲
۱	۶	۳۷/۵	۴	۲۵	۶	۳۷/۵	۱۶
۲	۱۰	۱۰۰	۰	۰	۰	۰	۱۰
۳ و بیشتر	۶	۵۰	۶	۵۰	۰	۰	۱۲
جمع	۵۶	۵۶	۲۴	۲۴	۲۰	۲۰	۱۰۰

جدول شماره ۸: توزیع فراوانی رابطه بین استفاده از اینترنت و چاپ مقاله در مجلات داخلی و خارجی توسط افراد مورد مطالعه

میزان استفاده تعداد مقاله	کم		متوسط		زیاد		جمع
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۰	۸	۳۰/۸	۱۰	۳۸/۵	۸	۳۰/۸	۲۶
۱ تا ۳	۱۰	۲۰	۲۰	۴۰	۲۰	۴۰	۵۰
۴ و بیشتر	۶	۲۵	۴	۱۶/۷	۱۴	۵۸/۳	۲۴
جمع	۲۴	۲۴	۳۴	۳۴	۴۲	۴۲	۱۰۰

بحث و نتیجه گیری:

فراوانی برای راه اندازی سایتهای مذکور صرف شده است و سایتهای مذکور دارای پیوند به تمامی محصولات الکترونیکی خریداری شده توسط دانشگاه هستند. لزوم اطلاع رسانی وسیعتر و برگزاری کارگاههای آموزشی بیشتر جهت معرفی سایتهای دانشگاه احساس می گردد. آشنائی با پوشش موضوعی بانکهای اطلاعاتی Blackwell و Ovid بسیار پائین است و این در حالی است که بیشتر از ۵۰ درصد اعضای هیئت علمی و مدرسین دانشگاه در ارتباط با علوم بالینی هستند. به نظر می رسد یکی از دلایل استفاده کم از این منابع همین عدم شناخت کافی باشد. که مجددا لزوم برگزاری کارگاههای آشنائی با محصولات الکترونیکی را مطرح می کند. آشنائی جامعه مورد مطالعه با پوشش موضوعی مجموعه Elsevier بهتر است که دلیل این موضوع می تواند خریداری و استفاده از این مجموعه از سال ۱۳۸۲ (۲۰۰۳) تا اکنون باشد بطوری که بسیاری از اعضای هیئت علمی و مدرسین در طول زمان آشنائی بیشتری با آن پیدا نموده اند

یافته های پژوهش نشان می دهد که تقریباً نیمی از اعضای هیئت علمی و مدرسین دانشگاه علوم پزشکی کردستان با استراتژی جستجو هنگام جستجوی اطلاعات در اینترنت آشنا هستند و نیمی از آنها استراتژی جستجو را شناخته و از آن استفاده نمی کنند. تجارب و بررسیها نشان می دهد که یکی از عملکردهائی که در بازیابی موفق اطلاعات تاثیر گذار است شناخت استراتژی جستجو و بکارگیری آن است یعنی طراحی طرح و برنامه ای که برطبق آن مرتبط ترین رکوردها بازیابی شوند. که سبب صرفه جوئی در وقت کاربران می شود. نقطه آغاز کار جستجو در اینترنت برای بیشتر جامعه مورد مطالعه سایت Google و سایت PubMed است و درصد بسیار کمی جستجوی خود را از سایت رسمی دانشگاه (www.muk.ac.ir) و سایتهای مرتبط با آن مانند سایت پایگاه عرضه اطلاعات پزشکی (www.hic.muk.ac.ir) و سایت کتابخانه مرکزی آغاز می کنند. این در حالی است که هزینه و وقت

نشان دهنده عدم آشنائی با بانک اطلاعاتی مذکور و توانمندیهای آن است در حالیکه یافته‌های Koller نشان می‌دهد مدلاین یکی از پر استفاده ترین منابع برای پزشکان است. (۷). یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که تقریباً یک چهارم از جامعه مورد مطالعه هیچ مقاله‌ای در مجلات خارجی و به همین میزان هیچ کتابی را تالیف نکرده‌اند. همانطور که مشاهده می‌شود تقریباً یک چهارم اعضای هیئت علمی و مدرسان دانشگاه علوم کردستان در تولید علم مشارکت دارند. با اینکه هر ساله بودجه‌های هنگفتی به منظور خریداری ژورنالهای الکترونیکی و تامین دسترسی به اینترنت از سوی دانشگاه هزینه می‌شود. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که تنها ۲۰ نفر (۲۰ درصد) از جامعه مورد مطالعه به میزان زیاد و خیلی زیاد از ژورنالهای الکترونیکی برای انجام فعالیتهای علمی و پژوهشی استفاده می‌کنند. به نظر می‌رسد اطلاع رسانی جامع و برگزاری کلاسهای آموزشی به منظور استفاده بهینه از ژورنالهای الکترونیکی انجام نگرفته است. و به نظر می‌رسد یکی از دلایل عدم استفاده اعضای هیئت علمی و مدرسان دانشگاه علوم کردستان عدم آشنائی با این نوع ژورنالها باشد. یافته‌ها نشان می‌دهد که ۲۴ نفر (۲۴ درصد) از جامعه مورد مطالعه به میزان زیاد و خیلی زیاد از اطلاعات بازیابی شده از اینترنت در تهیه و تالیف و ترجمه کتب و مقالات خود استفاده کرده‌اند. این در حالی است که هم اکنون در کلیه گروههای آموزشی کامپیوتر متصل به اینترنت وجود دارد. یافته‌ها نشان می‌دهد که ۵۸ نفر (۵۸ درصد) از جامعه مورد مطالعه دارای دانش ضعیف کامپیوتر و اینترنت هستند. این نکته لزوم برگزاری کلاسها و

در حالی که اشتراک مجموعه‌های Blackwell و Ovid از سال ۱۳۸۵ (۲۰۰۶) آغاز شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد درصد بیشتری از اعضای هیئت علمی و مدرسین بیشتر از محصولات الزویر برای انجام کارهای علمی و پژوهشی استفاده کرده‌اند. بیش از نیمی از جامعه مورد مطالعه به میزان زیاد و خیلی زیاد از کامپیوتر برای فعالیتهای علمی و پژوهشی استفاده کرده‌اند. و به همین نسبت نیز به میزان زیاد و خیلی زیاد از اینترنت برای فعالیتهای علمی و پژوهشی استفاده کرده‌اند بطوریکه (۷۶ درصد) از جامعه مورد مطالعه بین ۱ تا ۴ ساعت روزانه از اینترنت استفاده می‌کنند متوسط استفاده روزانه از اینترنت در مجموع ۱/۸ ساعت +۱/۵ ساعت است این یافته در تائید یافته‌های خداجوی (۲) است. بازیابی اطلاعات از اینترنت توسط اعضای هیئت علمی و مدرسین در حد مطلوب نیست. که یکی از دلایل این موضوع می‌تواند عدم آشنائی و به کار گیری استراتژی جستجو باشد. بطوریکه یافته‌ها نشان می‌دهد فقط ۲۸ نفر (۲۸ درصد) از استراتژی جستجو هنگام جستجو در اینترنت استفاده می‌کنند. بانک اطلاعاتی PubMed به عنوان بزرگترین بانک اطلاعاتی پزشکی که به شکل رایگان در اینترنت عرضه می‌شود نقش بسزائی در مطالعات و پژوهشهای علمی در زمینه موضوعی پزشکی و علوم وابسته ایفا می‌کند. آشنائی با آن و نحوه استفاده از آن از اهمیت ویژه‌ای برای متخصصان علوم پزشکی برخوردار است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که تعداد کمی از جامعه مورد مطالعه به لزوم استفاده از سرعنوانهای موضوعی پزشکی (MeSH) برای بازیابی دقیقتر اطلاعات از بانک اطلاعاتی Pubmed آگاهی داشته‌اند. که این

هستند و بالعکس. همچنین با اینکه بر اساس آزمون کای از نظر آماری رابطه ای بین میزان استفاده از اینترنت و چاپ مقاله در مجلات داخلی و خارجی توسط جامعه مورد مطالعه مشاهده نمی شود. اما از نظر ریاضی تفاوت محسوس است و کسانی که بیشتر از اینترنت استفاده کرده اند دارای مقالات بیشتری هستند و بالعکس. نقش اعضای هیئت علمی و مدرسان دانشگاه علوم پزشکی کردستان در تولید مقاله نسبت به تالیف و ترجمه کتاب بیشتر است. خواجهوی (۲) نیز در پژوهش خود دریافته است که نیمی از منابع تولید شده توسط اعضای هیئت علمی و پژوهشگران به شکل مقاله بوده است.

کارگاههای آموزشی به منظور ارتقای دانش اعضای هیئت علمی و مدرسان دانشگاه علوم کردستان را نشان میدهد. احتمالاً یکی از دلایل عدم استفاده بهینه از اینترنت همین نکته یعنی عدم آشنائی با آن باشد. و همچنین به عنوان یک عامل بازدارنده بر فعالیت تالیف، ترجمه و تهیه مقاله و طرحهای تحقیقاتی اعضای هیئت علمی و مدرسان دانشگاه علوم کردستان موثر باشد. با اینکه بر اساس آزمون کای از نظر آماری رابطه ای بین میزان استفاده از اینترنت و تالیف، ترجمه و تدوین کتاب توسط جامعه مورد مطالعه مشاهده نمی شود. اما از نظر ریاضی تفاوت محسوس است. یعنی کسانی که بیشتر از اینترنت استفاده کرده اند دارای تالیفات و یا ترجمه بیشتری

منابع :

۱. حاضری، افسانه، صراف زاده، مریم، مدیریت دانش در دانشگاهها و نقش کتابخانه های دانشگاهی. مجله الکترونیکی نما، شماره ۴ دوره ۵، ۱۳۸۵. قابل دسترسی در http://www.irandoc.ir/data/E_J/vol5/saraf.pdf URL تاریخ دسترسی، ۱۳۸۵/۸/۱۲.
۲. خواجهوی، محمد. تاثیر شبکه اینترنت بر فعالیتهای علمی و پژوهشی اعضای هیئت علمی و پژوهشگران موسسه آموزش عالی علمی و کاربردی و مرکز آموزش عالی امام خمینی (ره) جهاد کشاورزی تهران. مجله الکترونیکی نما، شماره ۴ دوره ۵، ۱۳۸۵. قابل دسترسی در http://www.irandoc.ir/data/E_J/vol5/khodajooe.pdf URL= تاریخ دسترسی، ۱۳۸۵/۸/۱۲.
۳. رضائی شریف آبادی، سعید. تاثیر شبکه اینترنت بر فعالیتهای پژوهشی، اطلاع یابی و رفتار ارتباطی روانشناسان دانشگاهی استرالیا. چکیده پایان نامه های کتابداری و اطلاع رسانی، تنظیم و تدوین ماندانا صدیق بهزادی، ۱۳۷۹، ۵۰۵ و ۵۰۶.
۴. زمانی، عشرت. استانداردهای سواد اطلاعاتی. فصلنامه علوم اطلاع رسانی، دوره ۱۹، شماره ۲ (پائیز و زمستان ۱۳۸۳)، ص ۴۱-۳۴.
۵. گلابیان، محمد. بررسی تاثیر پست الکترونیکی بر فعالیتهای علمی اعضای هیئت علمی دانشگاههای ایران. فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی، شماره ۳ (پائیز ۱۳۷۹)، ص ۶۳-۶۴.
- 6- Jones, Steve. Johnson-Yale, Camille. The internet's impact on college faculty. First Monday, Vol.10, No.9 (September 2005). Available at: URL=<http://www.firstmonday.org/issues/issue10-9/jones/index.html> accessed: 10/10/2006
- 7- Koller, Michael. Grutter, Johann. Use of the internet by medical doctors in Switzerland. Swiss Med. Wkly 2001, 131:251-254.
- 8- Lazinger, S. Ballan, J. Perits, B. Internet use by faculty members in various disciplines: A comparative case study. J Am Soc Inf Sci. 1997, 48 (6):508-518.
- 10- Meadows, A.J. Bukhari, A.A. The use of information technology by scientists in British and Arabian universities. Journal of information science, 1992, 18(5):408-415.